

Струка (назив):	све струке	
Занимање (назив):	сва занимања	
Предмет (назив):	ДЕМОКРАТИЈА И ЉУДСКА ПРАВА	
Опис (предмета):	општеобразовни предмет / прилагођено ученицима са лаким оштећењем интелектуалног функционисања	
Модул (наслов):	УСТАВНА ДЕМОКРАТИЈА	
Датум: 2022.	Шифра:	Редни број: 1
Сврха		
<p>По завршетку овог модула ученици ће бити у могућности да објасне да је у демократији основна функција власти да штити људска права сваког грађанина и да обезбиди равнотежу између права појединца и заједничког добра, чије је усклађивање од виталног интереса за здраво функционисање демократског друштва.</p> <p>Модулом је предвиђено да ученици стекну знање и способности да разумију, а неки од њих и доносе ваљане и разумне одлуке о питањима у вези са функцијом власти и примјену правила и закона.</p> <p>Радом на пројекту или испитивању неког од случајева кршења људских права, ученици ће стећи практична знања о институцијама, законима и међународним документима којим се штите људска права на свим нивоима власти.</p>		
Специјални захтјеви / Предуслови		
У току реализације овог модула могу се користити усвојена знања из других друштвених наука.		
Циљеви		
<p>Изучавањем овог модула код ученика треба развити знање о значају основне функције власти у условима уставне демократије. Овај општи циљ има сљедеће конкретне резултате учења:</p> <ul style="list-style-type: none"> - стицање знања о уставној демократији, - изграђивање ставова да је у демократском друштву сврха власти да штити људска права, - развијање способности процјене да ли је друштво демократско или није, - критичко процјењивање власти у локалној заједници и БиХ и нивоа њене демократичности, - идентификовање и заштита људских права у уставу БиХ, ентитетским уставима и међународним документима о људским правима, - стицање знања и развијање способности потребних за активно учешће грађана у вршењу власти у демократском друштву, - објашњење и разумијевање пројекта „Ја грађанин“ и избор проблема за истраживање, - упознавање са карактеристикама појединаца и грађанским врлинама и - дефинисање права појединца и заједничког добра. 		
Теме		

- 1.Темељи уставне демократије
 2.Заштита људских права
 3.Како власти БиХ /ентитета Републике Српске штите људска права
 4.Сви смо различити - сви смо исти

Тема	Исходи учења			Смјернице за наставнике
	Знања	Вјештине	Личне компетенције	
	Ученик је способан да:			
1.Темељи уставне демократије	<ul style="list-style-type: none"> - Наведе природна права; - објасни појмове: природно стање, пристанак, друштвени уговор; - објасни зашто нам је потребна власт; - дефинише појам устава и уставне демократије; - објасни појмове ограничене власти и шта значи владавина закона; - дефинише појам заједничког добра и индивидуалних права; - наведе значај подјеле власти. 	<ul style="list-style-type: none"> - Укратко анализира природна права у реалном времену и простору; - разумије и објасни сврху постојања власти; - протумачи везу између устава и уставне демократије, - утврде став о потреби ограничавања власти; - наведе подјелу власти у БиХ и Републици Српској. 	<ul style="list-style-type: none"> - Савјесно, одговорно, уредно и правремено обавља повјерене задатке; - ефикасно планира и организује вријеме; - испољава систематичност у раду; - одговорно рјешава проблеме; - самостално рјешава задатке (или уз помоћ); - користи усвојена знања и повезује их са новим знањима; - развија комуникацијску вјештину у односу према наставнику и ученицима; - изражава спремност за тимски рад; - испољава позитиван однос према етичким нормама и вриједностима; - показује мотивацију за усавршавањем у струци; - испољава жељу за сазнањима о другим државама, народима и културама. 	<ul style="list-style-type: none"> - Посебну пажњу посветити разумијевању нових појмова и могућностима ученика, - заједничко разумијевање основних идеја филозофије природних права и теорија о власти, - усмјерени разговор, - вјежба критичког размишљања, - рад у пару (уз помоћ ако је потребно), - радни листићи, - пројекти одјељења, - одговори на постављена питања, - дебата у разреду, уз потицање - илустрације (цртежи, стихови), - примјери из праксе, - групне презентације и - постери.
2.Заштита људских права	<ul style="list-style-type: none"> - Именује интелектуална средства; - препозна разлике између демократских и недемократских политичких система; - објасни појам ауторитета грађана; - дефинише интелектуална средства; - препознаје важност воље народа у демократском 	<ul style="list-style-type: none"> - Идентификује питања која су корисна при креирању и процјени правила и закона; - користи табелу интелектуалних средстава за процјену правила и закона; - идентификује групе и институције које помажу, односно онемогућавају 	<ul style="list-style-type: none"> - испољава позитиван однос према етичким нормама и вриједностима; - показује мотивацију за усавршавањем у струци; - испољава жељу за сазнањима о другим државама, народима и културама. 	<ul style="list-style-type: none"> - Заједничко разумијевање идеја, - вјежба критичког размишљања, - грешке у правилима, - интервју (један на један), - групни пројекти, - групне презентације, - новине, штампа, - табела интелектуалних средстава, - индивидуалне презентације, - скеч, игроказ, симулације ситуација - есеј, - рјешавање проблема,

	<p>система;</p> <ul style="list-style-type: none"> - наведе карактеристике демократског друштва; - дефинише појам политике и политичке странакe; - објасни повезаност политике, друштва и власти, - објасни појам партијског система, - наведе карактеристике владавине закона и појединца; - објасне важност владавине закона. 	<p>успоставу демократског друштва;</p> <ul style="list-style-type: none"> - објасни улогу политичких странака; - идентификује услове за успостављање владавине закона; - уочи разлоге преласка из владавине појединца у владавину закона. 		<ul style="list-style-type: none"> - додатне активности (нпр. рад у секцијама), - примјери из праксе, - излагање радова и - постери.
<p>3. Како власти БиХ/ентитета Републике Српске штите људска права</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Објасни подјелу власти на нивоу БиХ; - објасни подјелу власти у Републици Српској; - наведе надлежности неке од грана власти. 	<ul style="list-style-type: none"> - Идентификује различите нивое власти у БиХ; - препознаје надлежности нивоа власти; - идентификује права грађана заштићена Уставом БиХ, Уставом РС и Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода; - примјењује знање о грађанским правима - износи лични став о потреби примјене права грађана заштићених уставима. 		<ul style="list-style-type: none"> - Усмено излагање од стране наставника које се своди на ниво обавјештавања организације власти у БиХ, - групни пројекти, - групне презентације, - рад у пару, - одговори на питања, - вјежба за ученике, - посјета једном од састанака законодавног тијела, - писмо - посјетилац у разреду, - новински чланци - шематски приказ нивоа и грана власти у БиХ, - радни листићи, - копија устава БиХ и РС, - копија опште декларације о правима човјека и Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода и - илустрације (цртежи, стихови, карикатуре)

				и слично.
4. Сви смо различити - сви смо исти.	<ul style="list-style-type: none"> - Наведе карактерне особине које се сматрају пожељним за успјешно учешће у рјешавању питања јавног живота; - објасни факторе који помажу у стварању ефикасног грађанина; - препозна појам грађанске врлине; - објасни друштвену и политичку акцију; - наброји облике учешћа грађана у власти; - објасни права појединца и заједничко добро; - препозна како идеја заједничког добра може бити злоупотријебљена од власти и појединаца; - опише значај пројекта „Ја грађанин“. 	<ul style="list-style-type: none"> - Креира приједлог „идеалног“ појединца који би квалитетно учествовао у рјешавању питања јавног живота; - дебатује о тези да нема демократије без активних грађана; - идентификује примјере како се права појединца и идеја заједничког добра могу ускладити. 		<ul style="list-style-type: none"> - Заједничко размјењивање идеја, - групне презентације, - радни листићи, - вјежба критичког размишљања, - примјери из окружења, - одговори на постављена питања, - илустрације (цртежи, слике, стихови, карикатуре, афоризми), - новине, штампа, - есеј, - вјежба за одјељење, - индивидуалне презентације, - графикони и - постери.

Интеграција

Овај модул пружа ученицима могућност за стицање знања која ће им олакшати усвајање садржаја овог и другог модула из наставног предмета "Демократија и људска права".

Извори

уџбеник Демократија и људска права за ученике, Цивитас, Бањалука 2011. године за средње школе,
-демократија и људска права-приручник за наставнике Бањалука 2001. године,
-примјери из праксе,
-штампа,
-европска конвенција за заштиту људских права и темељних слобода 1950. године,

-устав БиХ, РС, Швајцарске и САД,
 - статут града и општине,
 -општа декларација о правима човјека 10.12.1948. године,
 -Web странице, демократија и људска права –зборник радова,
 -стручна литература,
 -ТВ емисије,материјал Вијећа Европе,материјал са Сертификације, Јахорина 2004. године, енциклопедија политике културе-Белгија 1993. године.

Оцјењивање

У складу са Правилником о оцјењивању ученика у средњој школи:

Струка (назив):	све струке	
Занимање (назив):	сва занимања	
Предмет (назив):	ДЕМОКРАТИЈА И ЉУДСКА ПРАВА	
Опис (предмета):	општеобразовни предмет/ прилагођено ученицима са лаким оштећењем интелектуалног функционисања	
Модул (наслов):	ЦИВИЛНО ДРУШТВО	
Датум: 2022. год.	Шифра:	Редни број: 2
Сврха	<p>На крају овог модула ученици ће бити у могућности да разумеју значај и функцију цивилног друштва за развој демократије. Такође ће стећи знање и развити способности потребне за активно учешће у цивилном друштву и показати разумевање различитих начина представљања грађана у друштву.</p> <p>У другом дијелу ће идентификовати и схватити неке од основних карактеристика и функција медија, слободе изражавања и избора у демократском друштву.</p> <p>Ученици ће моћи да примјене знања и способности критичког размишљања, као и анализе и пронаћи најбоље начине за јачање цивилног друштва, економије и демократије у нашој земљи.</p> <p>Један сегмент практичне примјене стечених знања је и реализација пројекта „Ја грађанин“.</p>	
Специјални захтјеви / Предуслови		

Овај модул представља наставак модула Уставна демократија и то тако да ученици примјењују стечено знање на друштво, разматрајући концепт цивилног друштва и повезаност економије и демократије .

Циљеви

Изучавањем овог модула код ученика треба развити способности за примјену стеченог знања у циљу јачања и развоја цивилног друштва, економије и демократије. Ученик треба да схвати нужност повезивања цивилног друштва, економије и демократије у свијету па и у нашој земљи.

Овај општи циљ има сљедеће конкретне резултате учења:

- стицање знања о појму цивилног друштва,
- изграђивање става о потреби за таквим друштвом у БиХ,
- схватање чињенице да стабилна демократија захтијева јако цивилно друштво,
- развијање способности ученика за развој и унапређење цивилног друштва,
- критичко процјењивање предности и недостатака слободног удруживања грађана,
- идентификовање основних карактеристика и функција медија, слободе изражавања и избора у демократским друштвима,
- препознавање разлога и потреба међудржавне сарадње,
- критичко процјењивање укључивања БиХ у Европску Унију,
- упознавање и анализа проблема земаља у транзицији и
- уочавање везе између економије и демократије.

Теме

1. **Цивилно друштво (иста права - различити интереси)**
2. **Ми требамо свијет - Свијет треба нас**
3. **Пројекат „Ја грађанин“**
4. **Економија и демократија**

Тема	Исходи учења			Смјернице за наставнике
	Знања	Вјештине	Личне компетенције	
	Ученик је способан да:			
1. Цивилно друштво (иста права - различити интереси)	<ul style="list-style-type: none"> - Дефинише појам цивилног друштва; - препозна важност постојања друштвених организација и интересних група; - наведе њихове основне 	<ul style="list-style-type: none"> - Процијени предности и недостатке слободног удруживања грађана, - идентификује основне карактеристике цивилног друштва, - процијени предности и недостатке интересних 	<ul style="list-style-type: none"> - Савјесно, одговорно, уредно и правремено обавља повјерене задатке; - ефикасно планира и организује вријеме; - испољава систематичност у раду; - одговорно рјешава проблеме; - самостално рјешава задатке (или уз помоћ); 	<ul style="list-style-type: none"> - Посебну пажњу посветити разумијевању нових појмова и могућностима ученика, - заједничко разумијевање идеја, - групни рад, - радни мотиви, - групне презентације, - илустрације (слике, стихови), - одговори на питања која слиједе иза текста, - конкретни примјери из окружења,

	<ul style="list-style-type: none"> - карактеристике; - дефинише појам комуникације; - опише утицај пропаганде; - наведе карактеристике слободних, праведних и отворених демократских избора; - објасни изборну процедуру, - наведе вриједности слободе изражавања; - наведе потребу облика организовања; - препозна конфликт и схвате начин његовог рјешавања. 	<ul style="list-style-type: none"> - група, - препозна слободне медије; - примјењује вјештине рјешавања конфликтних ситуација. 	<ul style="list-style-type: none"> - користи усвојена знања и повезује са новим знањима; - развија комуникацијску вјештину у односу према наставнику и ученицима, - изражава спремност за тимски рад; - испољава позитиван однос према етичким нормама и вриједностима; - показује мотивацију за усавршавањем у струци; - испољава жељу за новим сазнањима о другим државама, народима и културама; - показује спремност за рад у тиму; - показује способност опхођења према другим људима; - развија такмичарски дух; - стиче вјештину за практично дјеловање; - развија креативност и одговорност при доношењу одлука. 	<ul style="list-style-type: none"> - рад у пару/групи, - индивидуални рад (уз подршку ако је потребна) - дебата за разред, - примјер из праксе, - пронаћи чланке из новина, - објаснити појам ауторитета у недемократским друштвима, - индивидуалне презентације, - играње различитих улога, - примјери за илустрацију, - вјежба за разред и - цртежи за илустрацију.
<p>2. Ми требамо свијет - Свијет треба нас</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Дефинише појам правде и праведних процедура; - дефинише појам међународних организација; - наведе предности и недостатке укључивања наше земље у ЕУ. 	<ul style="list-style-type: none"> - Протумачи потребу успостављања и одржавања веза наше земље са другим државама; - Анализира дјеловање међународних организација у нашој земљи. 		<ul style="list-style-type: none"> - Заједничко разумијевање идеја, - групни пројекти, - групне презентације, - скеч игроказ, - индивидуални рад, - одговори на питања, - конкретни примјери из Европске Уније и земаља које су изван ње, - примјери из новина, - примјери за илустрацију, - вјежба критичког размишљања, - активности за цијели разред, - дебата за разред - рад у мањим групама на рјешавању проблема

				датих у тексту.
3. Пројекат „Ја грађанин“	<ul style="list-style-type: none"> - Препозна проблеме у заједници; - дефинише одабрани проблем; - објасни проблем; - препозна институције надлежне за рјешавање проблема; 	<ul style="list-style-type: none"> - Сачини избор проблема за изучавање; - критички процјењује мјере алтернативне политике; - прави попис могућих рјешења проблема; - развија практичне вјештине на рјешавању проблема; - спроводи активности на рјешавању проблема; - препозна групе и појединце као опоненте у вези са одабраним проблемом. 		<ul style="list-style-type: none"> - Објашњење суштине пројекта - пројекат одјељења, - вјежба за одјељење, - упитници, - интервју, - интернет, - рад у мањим и већим групама, - анкете, - тимски рад, - истраживање - прикупљање информација, - такмичења, - статистички подаци, - рад у заједници, - емитовање на локалним медијима (радио и ТВ станицама, лист и сл.) - практичан рад (израда портфолија), - сакупљање и разврставање документације и - видео камере, фото-апарати и слично.
4. Економија и демократија	<ul style="list-style-type: none"> - Наведете проблеме у нашој земљи; - објасни значај економије за развој друштва. 	<ul style="list-style-type: none"> - Препознаје проблеме у нашој земаљи наводећи примјере; - идентификује начине рјешавања проблема; - процијени утицај демократије на економију. 		<ul style="list-style-type: none"> - Усмено излагање о узроцима проблема у нашој земаљи, - радни листићи, - пројекти за одјељење, - одговори на питања, - примјери из сусједних држава, - чланци из новина, - вјежба за одјељење, - групне презентације, - подаци са интернета, - индивидуални рад и презентације (уз подршку ако је потребна), - илустрације (цртежи, стихови),

				- посјетилац у разреду.
Интеграција				
Овај модул пружа могућност ученицима да стекну знања која ће им олакшати усвајање садржаја из других друштвених наука.				
Извори				
Демократија и људска права-Уџбеник за ученике средње школе – CIVITAS Бања Лука 2011, Демократија и људска права-приручник за наставнике - CIVITAS Бања Лука 2001, Материјал са Сертификације, Јахорина – јули 2004. године, Материјал Вијећа Европе, Демократија и људска права – Зборник радова. Енциклопедија политичке културе – Београд 1993. године, WEB страница, ТВ емисије, Примјери из праксе, Штампа, Статистички подаци и Дневници рада ученика.				
Оцјењивање				
Врши на основу Правилника о оцјењивању ученика усредњој школи.				